

**KONSERNETS PENSJONSORDNINGER**

Konsernets selskaper har etablert pensjonsordninger i samsvar med lokale lover. Ansatte i konsernets selskaper i Norge deltar i ytelsesbaserte eller innskuddsbaserte pensjonsordninger som tilfredsstiller krav til obligatorisk tjenestepensjon.

**YTELSESBASERTE PENSJONSORDNINGER**

Ytelsesbaserte pensjonsordninger gir de ansatte rett til bestemte fremtidige pensjonsytelser. Konsernets netto forpliktelse med hensyn på ytelsesbaserte pensjonsordninger er beregnet separat for hver pensjonsordning. Forpliktelsen er et estimat for fremtidige ytelser som ansatte har opptjent basert på antall opptjeningsår og lønnsnivået ved pensjonsalder. Ytelsene neddiskonteres til nåverdi og balanseført forpliktelse reduseres med virkelig verdi av pensjonsmidler for fondsbaserte pensjonsordninger. Endring i forutsetninger, medlemsbestand og avvik mellom estimert og faktisk lønnsøkning og avkastning på midler medfører aktuarielle gevinster og tap. Aktuarmessige gevinster og tap, samt gevinster og tap som følge av avkortning eller avslutning av pensjonsordninger innregnes umiddelbart i totalresultatet.

De ytelsesbaserte pensjonsordningene består av kollektive ordninger samt enkelte tilleggsordninger som blant annet omfatter ansatte med pensjonsgrunnlag over 12 G og AFP.

**Innskuddsbaserte pensjonsordninger**

Ved innskuddsbaserte pensjonsordninger begrenser konsernets forpliktelser seg til å innbetale spesifikke innskudd. Forpliktelser til å yte innskudd til innskuddsbaserte pensjonsordninger innregnes som kostnader i resultatregnskapet når de ansatte har ytt tjenester som gir dem rett til innskuddet.

**Andre langsiktige ytelser som følge av tjeneste**

Ferd har i tillegg til pensjonsordningene beskrevet over forpliktelser knyttet til fremtidige helseytelser for enkelte grupper av ansatte i USA.

**ØKONOMISKE FORUTSETNINGER**

Ferd har ytelsesordninger i flere land med varierende økonomiske forhold som vil påvirke forutsetningene som legges til grunn ved beregning av pensjonsforpliktelser. Fastsettelsen av parametre er tilpasset forhold i det enkelte land. Diskonteringsrenten fastsettes som et veid gjennomsnitt av avkastningen på balansedagen på minst AA-ratede selskapsobligasjoner, eller statsobligasjoner i de tilfeller hvor det ikke er noe marked for AA-ratede selskapsobligasjoner. Det er benyttet statsobligasjonsrenten for norske ordninger. I den grad obligasjonen ikke har samme forfallstid som forpliktelsen, justeres diskonteringsrenten. Som aktuarmessige forutsetninger for demografiske faktorer og avgang er vanlige benyttede forutsetninger innen forsikring lagt til grunn. Fremtidig dødelighet er basert på statistikk og dødelighetstabeller (K2013).

**Økonomiske forutsetninger i norske selskaper per 31. desember**

	2016	2015
Diskonteringsrente	2,00%	1,90%
Forventet lønnsvekst	2,50%	2,50%
Fremtidig forventet pensjonsregulering	1,75%	1,75%
Forventet regulering av G	2,25%	2,25%

**Intervall for økonomiske forutsetninger i utenlandske selskaper per 31. desember**

	2016	2015
Diskonteringsrente	0,60 - 3,91 %	0,75 - 4,08 %
Forventet lønnsvekst	0,00 - 1,00 %	0,00 - 1,00 %
Fremtidig forventet pensjonsregulering	0,00 - 1,75 %	0,00 - 1,75 %

**PENSJONSFORPLIKTELSE****Avstemming av netto pensjonsforpliktelse mot balanse**

Beløp i NOK 1 000	2016	2015
Pensjonsforpliktelse for ytelsesbaserte pensjonsordninger	- 176 129	- 193 138
Pensjonsfordringer for ytelsesbaserte pensjonsordninger	4 415	25 370
<b>Sum ytelsesbasert forpliktelse som er innregnet i konsernets balanse</b>	<b>- 171 714</b>	<b>- 167 768</b>

**YTELSESBASERTE PENSJONSORDNINGER****Spesifikasjon av innregnet forpliktelse**

Beløp i NOK 1 000	2016	2015
Nåverdi av ikke-fondbaserte pensjonsforpliktelser	- 64 095	- 63 867
Nåverdi av helt eller delvis fondbaserte pensjonsforpliktelser	- 485	704 - 599 766
Sum nåverdi av ytelsesbaserte pensjonsforpliktelser	- 549	799 - 663 634
Virkelig verdi av pensjonsmidler	378 085	495 865
<b>Sum ytelsesbasert forpliktelse som er innregnet i konsernets balanse</b>	<b>- 171</b>	<b>- 167</b>
	<b>714</b>	<b>768</b>

**Bevegelse i forpliktelse for ytelsesbaserte pensjonsordninger**

Beløp i NOK 1 000	2016	2015
Forpliktelse for ytelsesbaserte pensjonsordninger per 1.1	663 967	613 116
Nåverdi av årets pensjonsopptjening	11 203	10 533
Rentekostnad av pensjonsforpliktelsen	17 883	18 435
Demografiske estimatavvik på pensjonsforpliktelsen	12 173	- 17 783
Økonomiske estimatavvik på pensjonsforpliktelsen	334	5 626
Oppgjør pensjonsordninger	- 47 567	- 6
Avkorting av pensjonsordninger	3 863	-
Endring i pensjonsforpliktelsen ved kjøp/salg av datterselskap	- 313	-
Utbetalte ytelser	- 79 635	- 43 452
Arbeidsgiveravgift	- 186	- 396
Valutaeffekt av utenlandske pensjonsplaner	- 31 922	77 894
<b>Forpliktelser for ytelsesbaserte pensjonsordninger per 31.12.</b>	<b>549 799</b>	<b>663 967</b>

**Forventet utbetaling av pensjonsforpliktelsene**

Beløp i NOK 1 000	2016
Ytelsespensjon som forventes å forfalle år 1-5	235 553
Ytelsespensjon som forventes å forfalle år 6-10	135 921
Ytelsespensjon som forventes å forfalle år 11-20	170 637
Ytelsespensjon som forventes å forfalle år 21-30	7 688
<b>Total ytelsespensjon til forfall</b>	<b>549 799</b>

**Bevegelse i virkelig verdi på pensjonsmidler for ytelsesbaserte pensjonsordninger**

Beløp i NOK 1 000	2016	2015
Virkelig verdi på pensjonsmidler per 1.1.	496 445	461 090
Forventet avkastning på pensjonsmidler	13 390	13 584
Økonomiske estimatavvik på pensjonsmidlene	15 541	- 8 891
Bidrag fra arbeidsgiver	12 456	12 363
Administrasjonskostnader	-3 102	- 1 270
Tilskudd fra ansatte	1 661	1 699
Økning i pensjonsmidler ved kjøp av datterselskaper	-4 071	-
Oppgjør	-44 734	- 2 829
Utbetalte ytelser	-76 669	- 39 369
Valutaeffekt av utenlandske pensjonsplaner	-32 831	59 489
<b>Virkelig verdi på pensjonsmidler per 31.12.</b>	<b>378 085</b>	<b>495 865</b>

**Pensjonsmidler innbefatter følgende**

Beløp i NOK 1 000	Hvorav aktivt marked:	2016	2015
Egenkapitalinstrumenter	86 717	87 634	120 613
Statsobligasjoner	153 515	175 005	351 254
Bedriftsobligasjoner	5 908	7 001	6 475
Andre gjeldsinstrumenter, herunder strukturert gjeld	1 934	2 018	441
Eiendomsinvesteringer	836	6 559	11 328
Bankinnskudd	264	427	2 093
Andre eiendeler	97 355	99 441	3 661

**Estimatavvik innregnet i totalresultat**

Beløp i NOK 1 000	2016	2015
Årets estimatavvik på pensjonsforpliktelsen (ytelsesbaserte ordninger)	-12 506	12 157
Årets estimatavvik på pensjonsmidler (ytelsesbaserte ordninger)	12 138	-8 891
Skatteeffekt (se note 9)	3 402	- 988
<b>Netto estimatavvik for ytelsesbaserte ordninger</b>	<b>3 034</b>	<b>2 279</b>

**PENSJONSKOSTNADER**

Beløp i NOK 1 000	2016	2015
Ytelsesbaserte pensjonsordninger	27 317	17 893
Innskuddsbaserte pensjonsordninger	125 103	115 310
<b>Sum pensjonskostnader inkludert i årets lønnskostnad</b>	<b>152 421</b>	<b>133 203</b>

**PENSJONSKOSTNADER YTELSESBASERTE PENSJONSORDNINGER****Pensjonskostnad innregnet i resultatregnskap**

Beløp i NOK 1 000	2016	2015
Nåverdi av årets pensjonsopptjening	11 203	10 533
Tilskudd fra ansatte	-1 661	-1 699
Avkorting av pensjonsordninger og planendringer	14 859	8 185
Arbeidsgiveravgift	- 186	- 396
Administrasjonskostnader	3 102	1 270
<b>Sum pensjonskostnader fra ytelsesordninger innregnet i lønnskostnader</b>	<b>27 317</b>	<b>17 893</b>

Rentekostnad av pensjonsforpliktelsen	17 883	18 435
Forventet avkastning på pensjonsmidler	-13 390	-13 584
<b>Sum pensjonskostnader fra ytelsesordninger innregnet i finanskostnader</b>	<b>4 492</b>	<b>4 850</b>